

3. Тимків Б.М. *Формування художньої етнокультури студентів засобами народного декоративно-прикладного мистецтва. Етнос і культура: збірник наук.-теорет. статей. Івано-Франківськ : Плай. 2003. № 1. С.131–135.*

4. Тымкив Б.М. *Этнокультурный аспект усовершенствования занятий декоративно-прикладным искусством в высших учебных заведениях. Педагогика искусства как новое направление гуманитарного знания: материалы 1-ой Международной сессии. Москва, 2007. С.114–121.*

Валентина Титаренко,
доктор педагогічних наук, професор, декан факультету
технологій та дизайну Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г.Короленка

ОСЕРЕДКИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ГАЛУЗІ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ

Основним осередком Полтавщини з підготовки вчителів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва є *Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка*. Напрямок підготовки ДПМ охоплює кілька факультетів. Так, факультет технологій і дизайну (колишній факультет загальнотехнічних дисциплін і праці) має чимало традицій і здобутків у підготовці вчителів трудового навчання й художньої праці в аспекті народного мистецтва. Зокрема, доктор педагогічних наук, професор *Валентина Петрівна Титаренко* захистила у 2009 р. дисертацію на тему «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів». У цій роботі знайшла своє втілення система педагогічної роботи факультету з підготовки педагогів у галузі ДПМ [3]. У 2005 р. на базі факультету відкрито нову спеціальність «Професійне навчання. Технологія деревообробки та меблевого виробництва», що готує педагогічних працівників цієї галузі на рівні бакалавра. З 2007 р. факультет заснував кафедру культурології та методики викладання культурологічних дисциплін, що вможливило комплексну підготовку

майбутнього вчителя дисциплін естетичної культури й мистецтвознавства на рівнях бакалавра і магістра.

Традиції підготовки вчителя у галузі декоративно-ужиткового мистецтва дістають подальшого розвитку на психолого-педагогічному факультеті університету за напрямом і спеціальністю «Образотворче мистецтво» за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр. За ініціативи професорсько-викладацького складу факультету до варіативної частини навчального плану було введено такі дисципліни напряму, як «Килимарство», «Вишивка», «Розпис», «Лялькарство» та інші. Майбутні учителі беруть участь у ретроспективних і тематичних виставках творчих робіт студентів у Художньому салоні Полтавської обласної організації НСХУ та Полтавському художньому музеї (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка, Полтавському краєзнавчому музеї, Полтавській обласній бібліотеці ім. В. Г. Короленка, Полтавському літературно-меморіальному музеї В. Г. Короленка; працюють у Містечку майстрів у м. Полтаві; беруть участь разом з викладачами в майстер-класах для учителів та учнів міста і області. Обов'язковими є щосеместрові виставки-перегляди навчальних та самостійних робіт студентів та магістрантів у приміщеннях факультету [2].

Беззаперечно значущими є традиції художньої освіти Одещини. У 1965 р. при ще Одеському педінституті створюється перший в республіці художньо-графічний факультет. За роки існування на факультеті *Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського* створено національну художньо-педагогічну школу, фундаторами якої були професор *П. Злочевський*, доктор мистецтвознавства, професор *О. Тарасенко*.

У 1992 р. була проведена реорганізація навчального процесу, яка спрямовувалася на підготовку вчителів образотворчого мистецтва та прикладної творчості (художньої праці), етики й естетики за спеціалізаціями ДПМ, а саме: «Кераміка», «Графічний дизайн», «Ювелірна справа», «Художні промисли», «Декоративно-прикладне мистецтво» та ін. Для цього силами факультету й за сприяння митців було обладнано майстерні гобелену, розпису тканини (батик), конструювання та паперопластики, комп'ютерний клас, створено керамічну майстерню та майстерню художньої обробки металу (ювелірної справи), скульптури малих форм (декоративної пластики) [1, с. 173–174].

Професорсько-викладацький склад факультету є фундаторами художньої й художньо-педагогічної освіти України. Так, доценти М. Резніченко та М. Солом'яний розробили Державний стандарт педагогічної освіти «Образотворче мистецтво» (молодший спеціаліст, бакалавр). Широко використовуються методичні рекомендації, навчальні програми та підручники під грифом МОН України з образотворчого мистецтва для студентів і вчителів шкіл українською, російською, румунською, польською та угорською мовами, розроблені Л. Любарською, М. Резніченко, О. Протопоповою [1, с. 175].

Викладачі факультету ведуть вагомому мистецтвознавчу й художньо-просвітительську діяльність. Торкається вона й розвитку системи підготовки вчителів ДПМ. М. Резніченко видано серію посібників «Художня графіка», у співавторстві з Т. Ковальчук укладено методичний посібник «Види художньої роботи з папером», а також «Художнє оброблення паперу» у 2-х частинах. За результатами наукової роботи колективом педагогів (М. Резніченко, Л. Богайчук, З. Борисюк, Т. Ковальчук, Л. Паніна) був виданий посібник під грифом МОН України «Основи ужиткової творчості й методика викладання». Професор О. Тарасенко створила чимало наукових праць з історії образотворчого мистецтва, які використовуються в навчальному процесі підготовки майбутніх учителів та відомими фахівцям різних регіонів України, Росії й Молдови. Сьогодні художники-педагоги факультету видають альбоми з репродукціями своїх творів, забезпечуючи систему шкільної освіти наочністю, яка відображає різноманітний світ декоративно-ужиткового мистецтва [1, с. 176–177].

Випускники факультету працюють у вищій освіті, загальноосвітніх закладах різних регіонів України (Київ, Кривий Ріг, Миколаїв, Кіровоград, Ізмаїл, Косів, Чернівці, Вижниця, Кременець, Севастополь, Черкаси, Херсон). За плідну творчу діяльність багатьох прийнято до Національної спілки художників України, Росії, Білорусії, Молдови. Значна кількість випускників стали відомими художниками, педагогами закладів вищої освіти України. За статистичними даними, більше ніж 60 % викладачів кафедр мистецьких і методичних дисциплін педагогічних ВНЗ України та Південного регіону – це випускники художньо-графічного факультету [1, с. 178].

В умовах сьогодення, з огляду на реформування вищої художньо-педагогічної освіти, було введено нові плани підготовки й розроблено нові навчальні програми підготовки вчителів образотворчого мистецтва та художньої праці за спеціалізаціями: художні промисли (кераміка, художнє оброблення металу, паперова пластика), «Декоративно-прикладне мистецтво» (художній розпис тканини, гобелен, килимарство, художнє моделювання одягу).

Сьогодні освітній процес на художньо-графічному факультеті забезпечують чотири кафедри: графіки та дизайну, ужиткової творчості та методики художнього навчання, образотворчого мистецтва й загальнотехнічних дисциплін та технологічної освіти. Остання реалізує напрям підготовки «Технологічна освіта», що, зрозуміло, спрямовується на ґрунтовну підготовку в галузі декоративно-ужиткового мистецтва.

Ще однією з переваг роботи закладу загалом і художньо-графічного факультету зокрема, є створена багаторівнева система підготовки фахівців, що складається з професійно-технічних і художньо-професійних закладів освіти, де центром є багатoproфільний педагогічний університет із варіативною й багаторозгалуженою системою підготовки й підвищення кваліфікації. Передусім, це Одеське художнє училище ім. М.Б. Грекова, яке є базовим навчальним закладом з художньої освіти регіону. До структури університету входять і такі, що сприяють розвитку підготовки вчителя ДПМ, а саме: 1) Одеський професійний ліцей технології та дизайну університету, що забезпечує безперервну ступеневу підготовки фахівців для освіти, легкої промисловості та сфери послуг за напрямами 5.01010301 «Технологічна освіта» та 5.01010401 «Професійна освіта (за профілем «Кравець», «Вишивальник», «Перукар-модельєр»)»; 2) Одеський професійний ліцей сфери послуг університету за напрямом 5.01010401 «Професійна освіта (за профілем «Кравець», «Ткач», «Прядильниця»)»; 3) Методичний центр художньо-естетичного виховання дітей та молоді університету, що об'єднує в своїй структурі гуртки, секції, творчі й аматорські колективи, секції Малої академії мистецтв і народних ремесел. Подібне соціальне партнерство є зразковою моделлю підготовки висококваліфікованого фахівця та створює виняткові умови для розвитку змісту підготовки вчителів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва.

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Одеська область : монографія / Ананьєв А.М. та ін.; за заг. ред. Чебикіна О.Я. Київ : Знання України, 2012. 319 с.

2. Кафедра образотворчого мистецтва: офіційний сайт психолого-педагогічного факультету ПНПУ ім. В.Г. Короленка. URL: <http://ped.pnpu.edu.ua/obrazotvorch.php>.

3. Титаренко В.П. Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Титаренко Валентина Петрівна. – Полтава, 2010. – 509 с.

Лідія Федоронько,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО МУЗИЧНУ СКЛАДОВУ ПОХОВАЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ БОЙКІВСЬКОГО ПІДГІР'Я

Музичний компонент завжди був невід'ємним атрибутом в обрядах усної традиції українців – календарних і родинних. І якщо форми інструментального традиційного виконавства сьогодні здебільшого згасають, то спів все ще активно присутній в обрядах, з більшими чи меншими функційними та стильовими змінами, які детерміновані актуальністю і життєздатністю обряду.

Прийнято вважати, що в загальному етнографічному аспекті до найбільш консервативною, такою, що акумулює ознаки попередніх епох, належить поховальна обрядовість, в якій, при перевазі сучасних християнських ритуалів вкраплюються архаїчні дохристиянські елементи. Метою нашої розвідки було простежити структуру і стиль поховального співу на Бойківському Підгір'ї у тісному зв'язку з етнографічним і часовим контекстом. Польові матеріали та наявні публікації дають можливість простежити, як змінювався в діяхронному русі пісенний цикл поховального обряду на цій території.

Сьогодні в пам'яті старожилів залишилися тільки уривкові свідчення про давній обряд поховання на Бойківському Підгір'ї.